

DDK-611-4/17/PS

Warszawa, 11.05.2017 r.

POSTANOWIENIE

I. Na podstawie art. 49 ust. 1 w związku z art. 99b ust. 2 w związku z art. 23a ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2017 r., poz. 229), Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wszczyna wobec Raiffeisen Bank Polska Spółki Akcyjnej z siedzibą w Warszawie (zwaną dalej: „Bankiem”) z siedzibą w Warszawie **postępowanie w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone** w związku ze stosowaniem przez Bank w treści wzorców umów o kredyt hipoteczny indeksowany/ denominowany do walut obcych oraz umów pożyczki hipotecznej, w tym także aneksów do tych umów, postanowienia o następującej treści:

„§7 [...]

8. Kurs kupna i sprzedaży walut, jak również wysokość spreadu walutowego wyznaczone są z uwzględnieniem poniższych zasad:

8.1. Kurs kupna i sprzedaży walut zamieszczany w Tabeli ustalany jest na podstawie:

8.1.1. Kursów Średnich Międzybankowych (KŚM) czyli kwotowań kupna i sprzedaży walut na rynku międzybankowym, prezentowanych w serwisie informacyjnym Reuters o nazwie EIKON lub każdej innej która ją zastąpi lub zmieni, dostępnych na moment ustalania Tabeli

8.1.2. Kursu Średniego Bankowego (KŚB) wyznaczanego na podstawie Kursów Średnich Międzybankowych

8.1.3. Indeksu Marżowego Banku (IMB) [...]”

w związku z:

„§7 [...] 6. Kursy kupna i sprzedaży walut stosowane do uruchomienia, spłaty lub Przewalutowania Kredytu publikowane są w Tabeli Kursów, dostępnej w Oddziałach Banku, na stronie internetowej Banku. Informacje o aktualnych kursach walut można również uzyskać za pośrednictwem Centrum Telefonicznego [...]

które to postanowienie może zostać uznane za niedozwolone postanowienie umowne, o którym mowa w art. 385¹ § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. z 2016 r., poz. 380 ze zm.).

II. Na podstawie art. 123 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 23 ze zm.) w związku z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, niniejszym postanowieniem, zalicza w poczet dowodów w przedmiotowym

postępowaniu materiał dowodowy zebrany w trakcie postępowania wyjaśniającego wszczętego postanowieniem z dnia 14 sierpnia 2014 r. mającego na celu wstępne ustalenie, czy Raiffeisen Bank Polska S.A. dopuścił się naruszenia uzasadniającego wszczęcie postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów lub naruszenia chronionych prawem interesów konsumentów uzasadniającego podjęcie działań określonych w odrębnych ustawach (w szczególności w odniesieniu do stosowanych w treści *Regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez Polbank EFG* postanowień dotyczących sposobu ustalania wysokości Indeksu Marżowego Banku oraz zmiany sposobu ustalania kursów walut obcych na potrzeby rozliczania kredytów hipotecznych) - sygn. DDK-405-40/14/BK/PS- tj.:

1. postanowienie Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 14 sierpnia 2014 r. o wszczęciu postępowania wyjaśniającego;
2. pismo Prezesa Urzędu z dnia 14 sierpnia 2014 r. zawiadamiające o wszczęciu postępowania wyjaśniającego;
3. pismo Raiffeisen Bank Polska S.A. z dnia 28 stycznia 2015 r. wraz z załącznikami,
4. pismo Prezesa Urzędu z dnia 19 października 2015 r.,
5. pismo Prezesa Urzędu z dnia 9 marca 2016 r.,
6. pismo Raiffeisen Bank Polska S.A. z dnia 29 marca 2016 r.,
7. pismo Prezesa Urzędu z dnia 12 kwietnia 2016 r.,
8. pismo Raiffeisen z dnia 29 kwietnia 2016 r.,
9. pismo Prezesa Urzędu z dnia 12 maja 2016 r. kierowane do Banku,
10. pismo Prezesa Urzędu z dnia 12 maja 2016 r. kierowane do Thomson Reuters (Markets) Europe S.A.,
11. pismo Raiffeisen Bank Polska S.A. z dnia 10 czerwca 2016 r.,
12. pismo Thomson Reuters Europe S.A. oddział w Polsce z dnia 10 czerwca 2016 r. w wersji niezawierającej tajemnicy przedsiębiorstwa wraz załącznikami,
13. pismo Prezesa Urzędu z dnia 7 lipca 2016 r.,
14. pismo Raiffeisen Bank Polska S.A. z dnia 1 sierpnia 2016 r. wraz załącznikami,
15. pismo Raiffeisen Bank Polska S.A. z dnia 1 sierpnia 2016 r. wraz z załącznikami.

III. Na podstawie art. 123 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 23 ze zm.) w związku z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, niniejszym postanowieniem, zalicza w poczet dowodów w przedmiotowym postępowaniu materiał dowodowy zebrany w trakcie postępowania wyjaśniającego wszczętego postanowieniem z dnia 10 czerwca 2016 r. w sprawie wstępnego ustalenia, czy w związku ze stosowaniem we wzorcach umów wykorzystywanych przez Banki (tj. Bank Millennium Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie, Bank Polska Kasa Opieki Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie, Bank Zachodni WBK Spółkę Akcyjną z siedzibą we Wrocławiu, Bank BGŻ BNP Paribas Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie, Bank BPH Spółkę Akcyjną z siedzibą w Gdańsku, Deutsche Bank Polska Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie, Getin

Noble Bank Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie, mBank Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie, Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie, Raiffeisen Bank Polska Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie) klauzul dotyczących sposobu ustalania wysokości kursów kupna i sprzedaży walut obcych, nastąpiło naruszenie uzasadniające wszczęcie postępowania w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, stosownie do art. 23a ww. ustawy, tj.:

1. postanowienie Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 10 czerwca 2016 r. o wszczęciu postępowania wyjaśniającego,
2. zawiadomienie Prezesa Urzędu z dnia 10 czerwca 2016 r.,
3. pismo Raiffeisen Bank Polska S.A z dnia 5 lipca 2016 r. wraz z załącznikami.

UZASADNIENIE

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej także jako „Prezes Urzędu”) przeprowadził postępowanie wyjaśniające mające na celu wstępne ustalenie, czy Raiffeisen Bank Polska S.A. dopuścił się naruszenia uzasadniającego wszczęcie postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (dalej jako „uokik”) lub naruszenia chronionych prawem interesów konsumentów uzasadniającego podjęcie działań określonych w odrębnych ustawach (w szczególności w odniesieniu do stosowanych w treści *Regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez Polbank EFG* postanowień dotyczących sposobu ustalania wysokości Indeksu Marżowego Banku oraz zmiany sposobu ustalania kursów walut obcych na potrzeby rozliczania kredytów hipotecznych) - sygn. DDK-405-40/14/BK/PS.

Ponadto, Prezes Urzędu prowadzi również postępowanie wyjaśniające w sprawie wstępnego ustalenia, czy w związku ze stosowaniem we wzorcach umów wykorzystywanych przez Banki (tj. Bank Millennium Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie, Bank Polska Kasa Opieki Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie, Bank Zachodni WBK Spółkę Akcyjną z siedzibą we Wrocławiu, Bank BGŻ BNP Paribas Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie, Bank BPH Spółkę Akcyjną z siedzibą w Gdańsku, Deutsche Bank Polska Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie, Getin Noble Bank Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie, mBank Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie, Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie, Raiffeisen Bank Polska Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie) klauzul dotyczących sposobu ustalania wysokości kursów kupna i sprzedaży walut obcych, nastąpiło naruszenie uzasadniające wszczęcie postępowania w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, stosownie do art. 23a uokik - sygn. DDK-404-502/16/JS, w toku którego zebrano materiał dowodowy wykorzystany w ramach niniejszego postanowienia.

Podstawę do wszczęcia powyższych postępowań stanowiły informacje otrzymane przez Prezesa Urzędu od konsumentów, będących stroną umów o kredyty hipoteczne waloryzowane do walut obcych, dotyczące dowolności w ustalaniu przez Banki (w tym również Raiffeisen Bank Polska S.A.) kursów kupna i sprzedaży walut obcych.

W toku postępowania prowadzonego pod sygnaturą DDK-404-502/16/JS, pismem z dnia 10 czerwca 2016 r., Prezes Urzędu wystąpił do Raiffeisen Bank Polska S.A o przekazanie informacji, czy we wzorcach umów kredytów hipotecznych waloryzowanych do walut

obcych lub w załącznikach do nich (m.in. regulaminach, tabelach) bądź we wzorcach aneksów stosowanych przez Bank po dniu 17 kwietnia 2016 r., zamieszczone jest postanowienie dotyczące sposobu ustalania wysokości kursów kupna i sprzedaży walut obcych oraz czy konsumenci mogą zweryfikować na podstawie ww. postanowień poprawność wyliczeń stosowanych przez Bank. Tym samym pismem Prezes Urzędu wezwał Bank do przekazania odpowiednich wzorców umów wraz z załącznikami.

Jednocześnie, w ramach postępowania prowadzonego pod sygnaturą DDK-405-40/14/BK/PS Prezes Urzędu prowadził czynności zmierzające do ustalenia w jaki sposób Bank wyznacza wysokość kursów walut stosowanych wobec konsumentów - bez względu na rodzaj produktu czy usługi objętych umową. Jak wynika m.in. z treści pisma Thomson Reuters Europe S.A. oddział w Polsce z dnia 10 czerwca 2016 r., Bank do obliczania wysokości stosowanych przez siebie kursów walut wykorzystuje kursy walutowe publikowane w systemie EIKON, będącym płatnym produktem udostępnianym wyłącznie uczestnikom rynku bankowego przez Thomson Reuters Europe S.A. Konsumenci nie posiadają dostępu do informacji przechowywanych w treści tego systemu.

W odpowiedzi na pismo Prezesa UOKiK z dnia 7 lipca 2016 r., Bank poinformował, że rozpoczął prace nad możliwością publikacji na stronie internetowej Banku kursów kupna i sprzedaży pochodzących z systemu EIKON. Zgodnie z ustaleniami Prezesa Urzędu, na dzień 2 lutego 2017 r. na stronie Banku widnieje plik .xls z kursami pochodzącymi z przedmiotowego systemu, wykorzystanymi do wyliczenia kursów zawartych w tabelach kursowych dla poszczególnych produktów. Zgodnie z informacjami na stronie, Bank każdorazowo wraz z ustalaniem tabel kursowych publikuje jednocześnie kursy z systemu EIKON wykorzystane do stworzenia danego zestawu tabel.

Na podstawie pism Banku ustalono, iż kwestionowane obecnie postanowienie umowne znajduje się w następujących wzorcach umów stosowanych przez Bank od dnia 1 lipca 2016 r.:

- we wzorcach dotyczących umów o kredyt hipoteczny/mieszkaniowy z numerami zaczynającymi się od sygnatury CRD w Linii Bankowości Prywatnej:
 - Regulamin Kredytu Mieszkaniowego dla klientów Bankowości Prywatnej Friedrich Wilhelm Raiffeisen w Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna - jednostka redakcyjna: par.7 ust. 6-11;
 - Umowa Kredytu Mieszkaniowego - na budowę - jednostka redakcyjna: par/ 12 ust. 1-4;
 - Umowa Kredytu Mieszkaniowego - na zakup nieruchomości - jednostka redakcyjna: par. 12 ust. 1-4;
 - Regulamin Pożyczki Osobistej dla klientów Bankowości Prywatnej Friedrich Wilhelm Raiffeisen w Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna - jednostka redakcyjna: par. 7 ust. 6-11;
 - Umowa Pożyczki Osobistej - jednostka redakcyjna: par. 12 ust. 1-4;
 - Wzór aneksu zmieniającego rachunek do spłaty na rachunek walutowy dot. kredytu - jednostka redakcyjna: par. 2 ust. 1-4;
 - Wzór aneksu zmieniającego rachunek do spłaty na rachunek walutowy dot. pożyczki - jednostka redakcyjna: par. 2 ust. 1-4;
- w dokumentacji dotyczącej umów o kredyt hipoteczny/mieszkaniowy z numerami zaczynającymi się od sygnatury MG w Linii Bankowości Prywatnej:

- Regulamin Kredytu Mieszkaniowego w Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna - jednostka redakcyjna: par. 7 ust. 6-11;
- Regulamin Pożyczki Hipotecznej w Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna - jednostka redakcyjna: par. 7 ust. 6-11;
- Umowa Pożyczki Hipotecznej - jednostka redakcyjna: par. 12 ust. 1-4;
- Umowa Kredytu Mieszkaniowego - jednostka redakcyjna: par. 12 ust. 1-4;
- Wzór aneksu zmieniającego rachunek do spłaty na rachunek walutowy dot. kredytu - jednostka redakcyjna: par. 2 ust. 1-4;
- Wzór aneksu zmieniającego rachunek do spłaty na rachunek walutowy dot. pożyczki - jednostka redakcyjna: par. 2 ust. 1-4

Niemniej jednak nie można wykluczyć, iż postanowienie kwestionowane przez Prezesa Urzędu w ramach niniejszego postępowania znajduje się również w innych wzorcach umów stosowanych przez Bank, w tym w szczególności w treści wzorów aneksów do umów kredytowych.

Zdaniem Banku (pismo z dnia 1 sierpnia 2016 r.), publikacja na jego stronie internetowej Indeksu Marżowego Banku, a także kursów pochodzących z systemu EIKON wykorzystanych do utworzenia aktualnej wersji Tabeli Kursów, a także publikacja historycznych wersji samej Tabeli, pozwalają na uniknięcie niedoinformowania konsumentów, a przez to ewentualnego naruszenia ich zbiorowych interesów. W jego opinii, konsument posiada możliwość zweryfikowania poprawności wyliczenia kursów kupna i sprzedaży walut prezentowanych na stronie internetowej.

Zgodnie z treścią art. 23a uokik, zakazane jest stosowanie we wzorcach umów zawieranych z konsumentami niedozwolonych postanowień umownych, o których mowa w art. 385¹ § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (dalej także „kc”). Pod pojęciem tego typu postanowień (określanych również jako „abuzywne”), na gruncie powyższego przepisu należy rozumieć postanowienia, które **kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy**. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

A zatem, dla stwierdzenia stosowania przez przedsiębiorcę we wzorcach umów zawieranych z konsumentami¹ niedozwolonych postanowień umownych niezbędne jest wykazanie kumulatywnego spełnienia poniższych przesłanek:

- kwestionowane działanie jest działaniem przedsiębiorcy,
- postanowienia stosowane przez przedsiębiorcę nie są indywidualnie uzgodnione,
- kwestionowane postanowienie nie określa głównych świadczeń stron, w tym ceny lub wynagrodzenia, chyba, że nie zostały one sformułowane w sposób jednoznaczny,
- postanowienie stosowane przez przedsiębiorcę kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami,
- postanowienie stosowane przez przedsiębiorcę kształtuje prawa i obowiązki konsumenta rażąco naruszając jego interesy.

¹ Konsumentem w rozumieniu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest osoba fizyczna dokonująca z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową (art. 22¹ kc w związku z art. 4 pkt 12 uokik).

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów posiada możliwość oceny, czy dane postanowienie spełnia przesłanki określone w art. 385¹ § 1 kc, na podstawie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów - tj. w szczególności na gruncie art. 23b uokik, zgodnie z którym Prezes Urzędu wydaje decyzję o uznaniu postanowienia wzorca umowy za niedozwolone i zakazującą jego wykorzystywania, jeżeli stwierdzi naruszenie zakazu określonego w art. 23a uokik.

Status przedsiębiorcy

Bank prowadzi działalność gospodarczą na podstawie wpisu do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod nr KRS 14540. Posiada zatem status przedsiębiorcy w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 1829). W konsekwencji dysponuje także statusem przedsiębiorcy na gruncie unormowania art. 4 pkt 1 uokik.

Brak indywidualnego uzgodnienia

W przypadku postępowania w sprawie uznania postanowienia za niedozwolone przesłanką braku indywidualnego uzgodnienia nie ma znaczenia wobec abstrakcyjnego charakteru kontroli postanowienia wzorca umowy. Prezes UOKiK nie bada w niniejszym postępowaniu konkretnych stosunków istniejących pomiędzy kontrahentami, ale wzorzec i treść hipotetycznych stosunków, jakie powstałyby pomiędzy Bankiem a potencjalnym konsumentem. Nie ma zatem znaczenia, czy jakaś konkretna umowa była między stronami negocjowana ani nawet czy wzorzec był, czy też nie był zastosowany przy zawieraniu jakiegokolwiek konkretnej umowy. Kontrola ta bowiem obejmuje wzorzec, nie zaś konkretną umowę. Istotny jest zatem fakt, że Bank wprowadził oceniany wzorzec do obrotu poprzez wystąpienie z ofertą zawarcia umowy z jego wykorzystaniem.

Główne świadczenia stron

Za główne świadczenia stron umowy kredytu należy uznać świadczenie kredytodawcy polegające na przekazaniu kwoty kredytu i świadczenie kredytobiorcy polegające na spłacie kwoty kredytu wraz z wynagrodzeniem. W ocenie Prezesa Urzędu, przedmiotowe postanowienie nie określa zatem głównych świadczeń stron. Postanowienie określające zasady ustalania kursu wymiany walut, choć związane jest z ww. świadczeniami, odnosi się jedynie do tego, jak ma być ustalana ich wysokość.

Niemniej jednak, należy mieć na uwadze, że kwestionowana klauzula jest niejednoznaczna. O jej niejednoznaczności przesądza fakt, że umożliwia ona arbitralne oraz jednostronne wyznaczenie momentu, w którym ustalany jest kurs wymiany walut, co ma wpływ na wysokość wynagrodzenia, które Bank zastrzeże z tytułu uprawnienia do ustalania kursu wymiany walut.

Sprzeczność z dobrymi obyczajami i rażące naruszenie interesów konsumenta

W dotychczasowym orzecznictwie dotyczącym uznawania postanowień umowy za niedozwolone, kluczowym orzeczeniem powoływanym w uzasadnieniach wielu późniejszych wyroków, jest wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2005 r., sygn. I CK 832/04 (Lex nr 159111).

Sąd Najwyższy dokonał w nim wykładni art. 385¹ kc wskazując, iż rażące naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym, natomiast działanie wbrew dobrym obyczajom wyraża się w tworzeniu przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową tego stosunku. Obie formuły prawne służą do oceny

tego, czy standardowe klauzule umowne zawarte we wzorcu umownym przekraczają określone przez ustawodawcę granice rzetelności kontraktowej twórcy wzorca w zakresie kształtowania praw i obowiązków stron konsumenckiego stosunku obligacyjnego. W ujęciu proponowanym przez Sąd Najwyższy, wyznacznikiem dobrych obyczajów jest interes konsumenta w stosunku umownym z przedsiębiorcą. Sprzeczne z dobrymi obyczajami są postanowienia umowne godzące w równowagę kontraktową stron, nierówno rozkładające prawa i obowiązki stron, przy czym ta nierówność ma dotyczyć praw i obowiązków słabszej strony, czyli konsumenta.

Analizowane w niniejszym stanie faktycznym postanowienie przyznaje Bankowi uprawnienie do jednostronnego wpływu na wysokość świadczeń ustalonych w umowie. Kursy zarówno kupna, jak i sprzedaży waluty, po których przeliczane są raty kredytu, określone są każdorazowo w Tabelach kursów Banku sporządzanych przez Bank. Oznacza to, że w omawianym przypadku, wyłącznie jednej stronie stosunku prawnego (tj. przedsiębiorcy), została przyznana możliwość ustalania kryteriów oddziaływujących na wysokość świadczenia stron. W ocenie Prezesa Urzędu, ponoszone przez konsumenta koszty związane z zawarciem i wykonywaniem umowy powinny być oparte na obiektywnych i dostępnych dla konsumenta kryteriach, a sposób ich ustalania musi być możliwy do zweryfikowania przez konsumenta pod kątem prawidłowości.

Stosowane przez Bank kursy wyliczane są na podstawie „*Kursów Średnich Międzybankowych (KŚM) czyli kwotowań kupna i sprzedaży walut na rynku międzybankowym, prezentowanych w serwisie informacyjnym Reuters o nazwie EIKON lub każdej innej która ją zastąpi lub zmieni, dostępnych na moment ustalania Tabeli*” (§7 pkt 8.1.1. kwestionowanych wzorców - numeracja może być w inna w zależności od dokumentu).

Należy zwrócić uwagę, iż użyty w treści przedmiotowego postanowienia termin „*rynek międzybankowy*” jest terminem nieostrym, który nie został zdefiniowany w treści umowy. Dodatkowo, źródło stosowanych przez Bank „kwotowań kupna i sprzedaży walut” również nie zostało określone w sposób precyzyjny, a dodatkowo pojęcie to nie znajduje odzwierciedlenia w przepisach prawa ani w żadnych innych obiektywnych i dostępnych źródłach informacji. Nazwa „serwis informacyjny Reuters o nazwie EIKON” przez przeciętnego konsumenta może być odczytywana jako odwołanie do kursów publikowanych w treści serwisów reuters.com, reuters.pl lub innych serwisów związanych z marką Reuters. Jednakże Bank, jak wskazano już wyżej, ustala wysokości stosowanych przez siebie kursów walut obcych w oparciu o kursy dostarczane przez Thomson Reuters Europe S.A. oddział w Polsce, które nie są ogólnodostępne dla konsumentów.

W związku z powyższymi okolicznościami, konsument na podstawie otrzymanego wzorca umowy nie jest w stanie stwierdzić jaki podmiot odpowiedzialny jest za przygotowanie kursów wyjściowych, które następnie przeliczane są przez Bank w celu otrzymania ostatecznego kształtu Tabeli kursów. Poza brakiem precyzyjnego określenia podmiotu dostarczającego kursy wyjściowe, Bank nie wyjaśnia w sposób jednoznaczny jak wyznaczone są wartości będące podstawą do dokonywania dalszych przeliczeń. Określenie „rynek międzybankowy” nie odnosi się bowiem do żadnego konkretnego i ogólnodostępnego źródła, które może być zweryfikowane przez konsumenta. Określenie to może odnosić się zarówno do wartości walut obowiązujących w danym okresie (także niesprecyzowanym) na rynku giełdowym jak również do wartości ustalanych dwustronnie przez danych uczestników rynku bankowego. W efekcie konsument nie jest informowany w sposób precyzyjny jakie jest rzeczywiste źródło wykorzystywanych kursów walut.

Od września 2016 r. Bank publikuje na swojej stronie internetowej wysokość kursów pochodzących z opisanego systemu EIKON, dostarczanego przez Thomson Reuters Europe S.A. oddział w Polsce. Niemniej jednak w związku z faktem, że notowania te nie są publikowane w jakimkolwiek obiektywnym źródle (niezależnym od Banku), Bank w każdym wypadku posiada możliwość ingerencji w wysokość prezentowanych kursów, uzyskując tym samym możliwość pobierania dodatkowego wynagrodzenia. Rodzi to uzasadnione ryzyko, że kursy dewiz są ustalane w arbitralny i nieprzewidywalny dla konsumentów sposób. W ocenie Prezesa Urzędu, Bank ustalając kursy walut obcych, po których przeliczane są raty kapitałowo-odsetkowe kredytu, musi opierać się na obiektywnych, dostępnych i możliwych do zweryfikowania przez konsumenta danych. Jednocześnie, fakt iż Bank publikuje opisane wyżej dane na swojej stronie internetowej, nie ma wpływu na rozkład praw i obowiązków pomiędzy bankiem a konsumentem regulowany treścią wzorca. Wzorec jest bowiem analizowany w ramach kontroli abstrakcyjnej, która oderwana jest od okoliczności faktycznych towarzyszących wykonaniu stosunków pranych związanych z wykorzystaniem wzorca.

Ponadto, należy zauważyć, iż konsument nie jest w stanie zweryfikować, czy kursy dostarczane rzekomo przez partnera handlowego Banku odpowiadają sytuacji na rynku walut czy też ich wysokość uwzględnia jednocześnie dodatkowe wynagrodzenie dla Thomson Reuters Europe S.A. lub dla samego Banku. Dodatkowo, nie jest on w stanie zweryfikować jaki podmiot rzeczywiście umożliwia dostęp do systemu EIKON, ani też jakie jest rzeczywiste źródło przedstawianych kursów.

Należy również zwrócić uwagę, iż sformułowanie „*lub każdej innej która ją zastąpi lub zmieni, dostępnych na moment ustalania Tabeli*” również wpływa na abuzywność tego postanowienia. Z jednej strony „*moment ustalania Tabeli*” nie został w treści analizowanych wzorców sprecyzowany, co sprawia, iż Bank posiada swobodę co do jego ustalenia (o czym szerzej w dalszej części uzasadnienia). Ponadto przyznanie Bankowi swobody co do ewentualnego wyboru innego źródła dostarczanych mu kursów wyjściowych (wykorzystywanych do ustalania Tabel kursów), w tym także wyboru podmiotu, który je dostarcza, również należy uznać za naruszające dobre obyczaje oraz interes konsumenta (gdyż tak należy rozumieć literalne brzmienie wskazanego postanowienia). Konsument nie ma przy tym żadnej gwarancji i pewności, że wybrane przez Bank źródło będzie obiektywne, dostępne i możliwe do weryfikacji. W ocenie Prezesa Urzędu, w omawianym przypadku konsument może być narażony na nieprzewidywalne zmiany dotyczące istotnego parametru umownego, bez możliwości zweryfikowania ich zasadności w oparciu o jakiegokolwiek obiektywne kryteria. Należy także podkreślić, że omawiane postanowienie przyznaje Bankowi uprawnienie do arbitralnego i dowolnego wyboru innego źródła danych, w oparciu o które ustalane są kursy walut w Banku, natomiast konsument nie ma żadnego wpływu na tę decyzję. Nie bez znaczenia pozostaje również to, że Bank nie wskazał, w jaki sposób oraz w jakim czasie przekazałby konsumentom informację na temat innego źródła danych stanowiących podstawę ustalania kursów walut. Bank zachowuje tym samym jednostronne uprawnienie do zmiany dotychczasowego sposobu ustalania kursów, które następnie wykorzystuje do tworzenia Tabel.

Konsument zawierając umowę na podstawie wskazanego wzorca traci na przyszłość uprawnienie do wyrażenia sprzeciwu wobec zmiany sposobu ustalania kursu. W związku z treścią przedmiotowego postanowienia możliwa jest bowiem sytuacja, w której Bank dokona zmiany podmiotu dostarczającego mu zestawienia kursowe bądź też zmiany systemu zapewniającego dostęp do takich kursów bez dokonywania zmiany wzorca. Takie rozwiązanie narusza dobre obyczaje oraz interes konsumenta, gdyż konsument nie może

mieć pewności, że zasady ustalania kursu na które wyraził zgodę przy zawieraniu umowy nie ulegną w przyszłości zmianie w zakresie źródła z którego korzysta Bank w toku dokonywania własnych wyliczeń kursów.

Zgodnie z analizowanym postanowieniem, Bank zachowuje możliwość ustalenia obowiązujących kursów walut w dowolnie wybranym przez siebie momencie. W treści wzorców umów brak jest bowiem klauzuli precyzującej, na który moment Bank ustala wiążące w danym dniu (lub też dłuższym odcinku czasu) kursy walut, oraz kursy z której godziny (kursy z systemu EIKON) wybierze do sporządzenia tabel. Obecnie, jedynym postanowieniem odnoszącym się pośrednio do momentu wyznaczenia oraz publikacji stosowanych kursów walut jest § 7 pkt 10 kwestionowanych wzorców (numeracja może różnić się w zależności od wzorca):

10. Tabela oraz wysokość zastosowanego przez Bank Indeksu Marżowego Banku w Tabeli są publikowane w każdym Dniu Roboczym najpóźniej do godziny 9:00 na stronie internetowej Banku i są dostępne w placówkach Banku.

Kształt tego postanowienia, sprawia, że jedynym obowiązkiem Banku jest publikacja Tabeli zawierającej stosowane do przeliczeń kursy najpóźniej do godziny 9:00. Bank zachowuje zatem możliwość narzucania konsumentom takich danych, które będą dla niego najkorzystniejsze z uwagi na swobodę wyboru momentu, w którym zostanie ustalony kurs (moment sporządzenia Tabeli). W związku z powyższym, omawiane postanowienie pozwala Bankowi na swobodne i arbitralne kształtowanie wysokości zadłużenia konsumentów z uwagi na brak elementów doprecyzowujących moment ustalenia kursu.

Bank narusza tym samym równowagę kontraktową pomiędzy stronami umowy stosując przedmiotowe postanowienie które umożliwia podejmowanie jednostronnej decyzji o tym, w którym momencie ustalany będzie kurs walutowy. Takie ukształtowanie stosunku umownego narusza interes konsumenta, z uwagi na fakt, iż to Bank posiada jednostronne uprawnienie do wyboru kursu stosowanego do waloryzacji kwoty kredytu bądź poszczególnych rat kapitałowo-odsetkowych.

Podsumowując należy stwierdzić, iż sytuacji, w której konsument posiadałby wiedzę na temat precyzyjnego momentu, w którym kursy walut ustalane są na podstawie ogólnodostępnych, niezależnych od Banku źródeł, byłby w stanie z jednej strony przewidzieć kiedy obowiązujące kursy mogą ulec zmianie a z drugiej zweryfikować prawidłowość dokonywanych przez Bank wyliczeń, w tym określić jaka była wysokość naliczonego przez niego wynagrodzenia (np. kwot pobranych poza tzw. „spreadem” - czyli różnicą pomiędzy kursem sprzedaży a kursem kupna waluty). Znajomość podmiotu ustalającego kursy stosowane do przeliczeń, a także wiedza na temat źródła wykorzystywanego do opracowania zestawów tychże wartości, gwarantują, iż konsument będzie miał pełną świadomość tego w jaki sposób dochodzi do rozliczenia spłaconego przez niego kredytu, a jednocześnie będzie posiadał możliwość weryfikacji czy Bank dokonuje przeliczeń w sposób prawidłowy. W chwili obecnej, przy opisanym wyżej kształcie analizowanego postanowienia, a także przy braku dodatkowych klauzul w treści wzorca (odnoszących się do momentu wyznaczenia kursu) jest to niemożliwe.

Powyższe okoliczności mogą prowadzić do wniosku, że postanowienie stosowane przez Bank dotyczące zasad ustalania kursów wymiany walut może być sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszać interesy konsumentów. Analizowane postanowienie może wprowadzać rażącą dysproporcję praw i obowiązków stron, przyznając jedynie jednej z nich uprawnienie do dowolnego ustalania kryteriów wpływających na wysokość świadczeń

stron, przy jednoczesnym odebraniu drugiej stronie możliwości do weryfikowania poprawności działania silniejszej strony umowy.

Reasumując, informacje będące w posiadaniu Prezesa Urzędu dają podstawę do przyjęcia, iż stosowane przez Bank postanowienie wzorców umownych opisane w sentencji niniejszego postanowienia, może zostać uznane za niedozwolone postanowienie umowne, o którym mowa w art. 385¹ § 1 kodeksu cywilnego.

Mając powyższe na uwadze, postanawia się jak w sentencji.

Na postanowienie niniejsze zażalenie nie przysługuje.

Otrzymuje:

1. Raiffeisen Bank Polska S.A.
ul. Grzybowska 78
00-844 Warszawa
2. a/a